

6. Дерігін Д.В., Пам'ятка-довідник «Небезпека: Міни», м.Київ, ГО «Асоціація саперів України», 54 с.

7. Офіційна сторінка інтернет ресурсу Army Technology <https://www.army-technology.com/projects/bozena-4-mini-mine-clearance-system/>;

8. Multi Mission EOD Robotic System MV-4, MV-10, DOK-ING, 2020;

9. Landmine Monitor 2020, 22nd annual edition, November 2020, 87-96 pp.

Полтавський Андрій Олександрович,
помічник директора Київського науково-
дослідного інституту судових експерти
Міністерства юстиції України

ВИКОРИСТАННЯ МАЛОІНФОРМАТИВНИХ СЛІДІВ РУК В РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ

(на конкретному прикладі з практики)

На початку 2000-х років у Вінниці вчинилися злочини, пов'язані із застосуванням вибухових пристроїв в маршрутних таксі, які (злочини) носили серійний характер та під час яких постраждало 44 людини, семеро отримали інвалідність, двоє загинуло [1]. Забігаючи наперед, зазначимо, що вони (злочини) на сьогодні так не розкриті. При цьому, заслуговує на увагу певний позитивний досвід, отриманий під час техніко-криміналістичного забезпечення розкриття зазначених злочинів.

Так, під час огляду місця вчинення чергового вибуху було вилучено залишки вибухового пристрою, серед яких, у тому числі, знаходилися обривки полімерної ізоляційної стрічки синього кольору, якою (стрічкою) скріплялися між собою елементи вибухового пристрою. Після належного фіксування, вилучення, пакування зазначені об'єкти, поряд з іншими, було доставлено до експертного підрозділу (лабораторії).

Під час дослідження одного із обривків ізоляційної стрічки в лабораторних умовах методом візуального дослідження із використанням збільшувачих оптичних приладів (луп до 10[×]) під різними кутами до природнього та штучних джерел освітлення на її (стрічці) внутрішній клейкій поверхні були виявлені непофарбовані сліди рук, що утворилися під час захвату стрічки надавлюванням, скоріш за все, двома різними нігтьовими фалангами правої руки. Складність їх (слідів рук) дослідження полягала в тому, що при гарній

якості – потожирова речовина нашарувалася на фактично глянцевою поверхню одного із боків стрічки із клейкої речовиною – здійснити їх фотофіксацію на першому етапі виявилось неможливим. Інша особливість слідів рук полягала в тому, що в них відобразилися 5-6 окремих знаків папілярного узору із пореджеоскопічними ознаками папілярних ліній.

Що стосується першої складності, то вона була подолана шляхом використання репродукційної установки «Уларус» (або «Білорусь») (аналогова фотографія), за допомогою якої було встановлено схему отримання фотозображень методом «відблиску» («блика» російською) відразу на фотографічний папір. Отримані фотозображення дозволяли визначити питання щодо придатності слідів для ідентифікації та проводити за ними перевіряння підозрюваних осіб.

При цьому слід зазначити наступне. Проблемним аспектом використання малоінформативних слідів є визнання більшої частини із них непридатними для ідентифікації. Слід зазначити, що вирішення цього питання пропонувалося Пророковим І. І. ще у 1980 році [2]: якнайменше більшу частину малоінформативних слідів можна використовувати для виключення осіб, якими вони могли бути залишені. Крім цього, його ж рекомендація щодо проведення мікроскопічного дослідження для визначення пореджеоскопічних ознак папілярних ліній сьогодні на практиці майже не враховується. Зважаючи на те, що не завжди одностайно можна визначитися із природою походження зазначених ознак, які можуть бути як відображенням будови папілярних узорів (ліній), так і відображенням ознак сторонніх включень, що можуть «брати участь» у механізмі слідоутворення (так званий «шум»), малоінформативні сліди необхідно визнавати придатними для виключення осіб, які їх могли залишити, та зазначати, що вирішити питання щодо придатності сліду для ідентифікації можливо при наданні конкретного порівняльного матеріалу (дактилокарт). Така практика, наприклад, широко розповсюджена при проведенні трасологічних досліджень слідів взуття.

Крім того, перевірка малоінформативних слідів за допомогою автоматизованих дактилоскопічних ідентифікаційних систем (АДІС) надає можливість не тільки визначитися з придатністю сліду для ідентифікації, а й встановити «свій» та (або) «чужий» відбиток, в яких є певна частина ідентичних ознак будови папілярного узору. Сьогодні це не завжди вирішується навіть при перевірці за АДІС малоінформативних слідів рук, вилучених за фактами вчинення

особливо тяжких та тяжких злочинів, що мають великий суспільний резонанс. Такі перевірки надають можливість встановити коло осіб, які могли залишити зазначені сліди, як експертним шляхом, маючи дактилокарти осіб, встановлених за допомогою АДІС, тобто той самий порівняльний матеріал для проведення ідентифікації конкретної особи, так і проведенням слідчих дій та оперативно-розшукових заходів по відношенню до визначеного кола осіб, які не можуть бути ідентифіковані експертним шляхом у зв'язку з малою інформативністю слідів (які не придатні для ідентифікації).

В описуваному випадку було прийнято рішення щодо кодування виявлених слідів в форматі АДІС «Дакто» та АДІС «Сонда» із направленням їх до центрального та регіональних підрозділів Експертної служби МВС України, бази даних яких нараховували на той час понад 5 мільйонів дактилокарт, тобто понад 50 мільйонів відбитків пальців рук. Перевірка позитивного результату не дала.

Результат такої роботи надав можливість зробити висновок, що при наявності в сліді 5-6 ознак, що не співпали із жодним папілярним узором в понад 50 мільйонах відбитків, такі перевірки мають «право на життя», хоча й потребують багато ресурсів.

І наостанок. Із моменту вчинення першого із серії вибухів пройшло понад 18 років. За офіційними даними СБУ під час розслідування було проведено понад 1100 допитів, 58 обшуків, призначено та проведено понад 180 судових експертиз, перевірено на причетність до вчинення злочинів понад 100 осіб, проте про підозру у вчинення злочинів нікому не повідомлялося [2]. За вказаний період (понад 18 років) база даних дактилоскопічної інформації досягла об'єму в понад 8 мільйонів дактилокарт, а тому й виникає питання: «А чи перевіряються періодично ті самі сліди, що можуть привести до, як мінімум, одного злочинця, який виготовляв, якнайменше, один вибуховий пристрій?».

Список використаних джерел

1. Теракти у вінницьких маршрутках: слідство триває вже 16 років. [Електронний ресурс]: <https://vezha.ua/terakty-u-vinnytskyh-marshrutkah-slidstvo-tryvaye-vzhe-16-rokiv/>.

2. Пророков И. И. Криминалистическая экспертиза следов: трасологические исследования / И. И. Пророков // НИИРИО ВСШ МВД СССР. Волгоград, 1980.